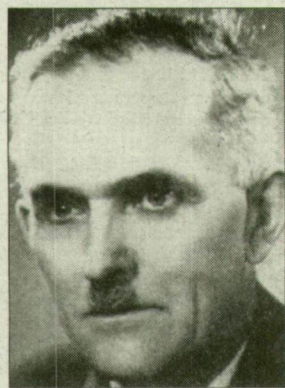

■ Ha elindul az úthenger

Vajtai István: Közelharc

Vajtai István

Huszonegy évvel ezelőtt vetette papírosra Vajtai István önéletrajzi tépelődéseit Közelharc címen, de csak idén adta ki Szegedi arcélek sorozatában a Somogyi-könyvtár. Ki volt Vajtai? A Szegedi Tanárképző Főiskola docenseként kavart 1954-ben nagy vihart, amelyet akkoriban tanszékeztőjével párosítva Vajda-Vajtai ügként kezelte a mozgalmi zsargon.

Minden önéletrajznak megvan az a ráadása, hogy szerzője önmagát igyekszik igazolni. Ha csak tisztességes emberek gyakorolnák ezt a műfajt, könnyű lenne eligazodnunk, de rontja minden megszólalás hitelét az az egyszerű tény, hogy ők szólnak legtrikábban. Vajtai István írása, azt hiszem, ezek közé a ritka-becsületes kivételek közé tartozik.

Sváb családból indult, Waittsch volt eredeti családi neve. Életré szülő indíttatást kapott a bonyhádi gimnáziumban, ahol szinte „kisebbségi iskolából” állt az egész iskola, de ahol sem kisebbségi megkülönböztetés, sem vallási elkülönítés-elkülönülés meg nem eshetett. Hadiérettégivel belepotyolt az első világháborúba, és csak leszerelése után folytathatta tanulmányait. Tanár lett, többek között a szegedi Baross gimnáziumban is tanított, és később jutott el a főiskolára. Jó tanár lehetett, de éppen a jókora kötelező katasztrófát nem kerülhette el.

Az a politika, amely szinte naprakészen produkálta minden országos botrány helyi megfelelőit, szívesen válogatta áldozatait a legértékesebbek között. Ahhoz azonban, hogy lapára tegyen jobb sorsra érdemes embereket, a tudományukban elismert szaktekintélyeket is sorompóba állította. Olyan személyek jönnek elő az erősen visszafogott önéletrajzi írásban, akiknek emberi gyöngéit némely

esetben korosztályom is tapasztalhatta, de olyanok is, akiknek a nevét a társadalmi nagy kataklizma időközben kifényesztette.

Említettük már az év-számot, 1954. november 15-én tartott előadást a szegedi trószövetségben a költészet varázsáról. Ártatlan és szép téma lenne minden időben, de nem lehetett az még 1954-ben sem. Emberi és tanári tisztessége egyaránt megkövetelte, hogy szót ejtsen a költészetben még mindig eluralkodó sematizmusról, miközben letette a maga voksát az igazi költészet mellett. „Aki színtelenül, az anyanyelv kifejező erejének egyéni mozgósítása nélkül ír, az nem író, nem költő, hanem »közlő«, és költeményeire nincs semmi szüksége sem az üggynek, amelynek szolgálatába szegődött, sem az olvasónak (művelőznek), akit igenis a forma varázsa, vagyis – főleg lírai költeményekben – a tartalomnak legmélyebb és egyben legérzékletesebb, a villámcsapás erejével meg-hökkentő és egyben megvilágosító szépsége foghat csak meg.” Akármilyen tökéletesen van is megfogalmazva, a csaszuska-színvonalat még mindig istentűz hétköznapi pártpolitika igen hamar ügyet csinált belőle. Hatalmas vihar kerekedett egy pohár vízben, mondanánk ma, de abba a pohár vízbe akkoriban seregestül bele is fulladtak. Távoznia kellett a tanszékről, később pedig, mivel ötvenhat napjaiban fölsohó sugallatra bevásárolták a főiskolai forradalmi bizottságba, és ott kétszer föl is szólt – bár a nyugalom megőrzésére intette a diákságot – fégyelmivel végleg meg kellett válnia hivatásától.

Az irodalomtörténet sokat köszönhet száműzetésének – elsősorban Móra életművének kiadásában szerzett elévülhetetlen érdemeket –, de soha meg nem tudhatjuk, mennyit veszítettünk vele a későbbi tanárok képzésében. A személyes méltánytalanság önmagában is fölbecsülhetetlen kár, nemzedékekre előre mutató is.

Azt sem tudhatjuk most se, amikor kulturális ügyekben fölületesen dönt a politikai hatalom, nem árthat-e vele legalább annyit, amekkorát visszavonhatatlanul ártott azokban az években. Tanulságul ajánljuk az érdeklődő olvasók figyelmébe. A kicsike kötethez Péter László írt utószót.

H. D.

Az egyik szegedi galériatulajdonos szerint ma csak az tud megélni a műkereskedelemből, aki vagy évtizedek óta benne van, s rendkívül jó kapcsolatrendszerrel rendelkezik, vagy giccset árul, s azt is olcsón. Tőke nélkül, outsiderként szinte lehetetlen, hogy valaki ebből teremtsen magának egzisztenciát.

Gyukity Márk: „vagy a város konzervatív”

■ Áll egy ház a Zárda utcában, amely a kecses, aranybarna színű, afrikai antilopról kapta a nevét. E házban, pontosabban annak alagsori részében tároltak már ezt-azt, limet-lomot, működött itt már nyomda és szitanyomó-műhely. A vízes falú, málló vakolatú, rosszul betonozott és világított pincehelyiséget két évvel ezelőtt a szegedi székhelyű Európa Alapítvány újította fel. Azóta e helyen a kortárs magyar, illetve európai képzőművészet élvonalához tartozó festőművészek, grafikusok, fotográfusok és installátorok állítottak már ki, mint Barabás Márton, Karátson Gábor, Kopasz Tamás, Kucsera András, Lovasi Zoltán, Nánay Szilámé, Orosz István, Wahorn András, valamint El Kazovszkij, Frédéric Fontenoy és Milorad Krstic. Rögtön hozzáteszem: a névsor korántsem teljes, meg azt, bármily meglepő, hogy az

Impala Ház

nem galéria. Nem, ez így nem pontos. Az Impala Ház nem csak galéria. Annál sokkal több. A ház vezetőjének, Gyukity Márknak a véleménye szerint „ma Magyarországon egyébként sem lehet megélni műkereskedelemből, csak úgy, ha a galéria mögött tekintélyes és tőkeerős mecénás áll.” Az Impala is már réges-régen becsukhatta volna kapuit, ha csak a hagyományos értelemben vett képerkedésből akart volna megélni. A fennmaradás és a zavartalan működés anyagi hátterét esetükben az Európa Alapítvány és az Impala Ház Könyvkiadó és Reklámstúdió közösen biztosítja. Az Impala Ház – mint ahogy azt Gyukity Márk már többször megfogalmazta – a képzőművészeti

Galéria – éjjel-nappali fényben. (Fotó: Révész Róbert)

Megéri-e a galéria?

Körbenéztünk, mi a helyzet a szegedi magángaléria fronton. Kíváncsiak voltunk arra, ki hogyan él. S lám, találtunk életerőtől duzzadó galériát, tetszhalott kiállítótermet és szomorú-keserű galériatulajdonost.

ablak szerepét szeretné betölteni, amin keresztül a szegedi polgár kitekinthet országát kortárs képzőművészeti törekvéseire. S kik azok, akik kikukantanak ezen az ablakon? Nos, többségében fiatalok. A tapasztalat azt mutatja, hogy ebben a majd negyedmillió városban igencsak szűk réteg érdeklődik a kortárs képzőművészet iránt. A ház vezetője szerint ez két dologgal magyarázható: „vagy a város konzervatív az Impalához képest, vagy az Impala avantgarde a Szegeden megszokott kiállítási stílusokhoz és kiállítótermi stratégiákhoz képest.” Az Impala egyébként bevételének nagy részét nonprofit kulturális rendezvényekre, irodalmi és képzőművészeti előadásokra, beszélgetés-sorozatokra, felolvasóestekre (Pompeji és 2000 est, Esti kérdés, Karátson Gábor előadások) fordítja. A világhírű grafikusművész, Kass János a következőket írta április végén a kiállítási emlékkönyvbe Kiss Ilona festőművész könyvtárgyai látán: Európa = Impala = Szeged = Remek = Ilona = Kiváló! Az Impala tehát él. Nem úgy a

Poszt-Art Galéria,

amely ez év tavaszára tetszhalott állapotba került. Barna Gábor galériatulajdonos két évvel ezelőtt azzal a szándékkal nyitotta meg kiállító-

termét a Hajnóczy utcában, hogy ott a kortárs magyar képzőművészek munkáit mutatja majd be, s egyben vásárlási lehetőséget biztosít a helyszínen. Az első időkben neves budapesti és szentendrei festő-, grafikus- és iparművészek – Bakonyi Mihály, Kass János, Szász Endre, Csikszentmihályi Róbert, Ligeti Érika – alkotásait kínálta megvételre. Később kiállítási lehetőséget kaptak a galériában ismeretlenebb, új műfajokkal operáló képzőművészek is. Vásárlók azonban csak elvétve akadtak. Barna Gábor véleménye szerint „ma csak az tud megélni a műkereskedelemből, aki vagy évtizedek óta benne van, s rendkívül jó kapcsolatrendszerrel rendelkezik, vagy giccset árul, s azt is olcsón.” Outsiderként óriási háttérőke és öt-hat év kell ahhoz, hogy valaki a műkereskedelemből teremtsen magának egzisztenciát. Barna Gábor döntött: változtat a stratégián. A paszszív galériabeli várakozás helyett, aktív kapcsolatépítésbe kezd. Felderíti kinek milyen műalkotásra van szüksége, s a megrendeléseket, legyen az festmény, grafika vagy kisplasztika, helyi alkotókkal készítteti el magas művészi színvonalon. Barna szerint ma már nem lehet arra várni, hogy potenciális vásárlók vetődnek le a galériába, s kész műalkotásokat vesznek; kutatni, ke-

resni kell az igényeket, s azokat kell kielégíteni.

A dr. Boross József utcában öt éve működik Rácz Géza magángalériája, a

Kálvária Galéria.

A kiállítótermet annak idején a tulajdonos hozatta rendbe és alakította ki. A fenntartás költségeit egyébként azóta is Rácz Géza állja. Ebben a galériában az öt év során különböző stílusú festményeket, szobrokat és kerámiákat, illetve különböző nemzetiségű alkotókat – magyarokat, lengyeleket, románokat, franciákat, németeket, japánokat – ismerhetett meg a látogató. A kiállítás anyagai mind megvásárolhatók, vevők azonban itt sem jelentkeztek túlzottan nagy számban. Rácz Géza nem szívesen beszél galériájáról. Azt azonban elmondta: „úgy érzi, a város kulturális vezetése nem becsüli meg igazán azt, amit csinál.” A galériába fektetett pénz bármire elkölthette volna, üdülésre, házra. Nem tette. Mert azt gondolta, hogy ennek a városnak szüksége van nívós alkotásokat lehet bemutatni. Ma már máshogyan látja a dolgokat. A tapasztalat azt mondatja vele, hogy érdeme-sebb Szegeden kocsmát nyitni, mint galériát. Rácz Géza kissé megkeseredett és szomorú. Nem is vállalkozott hosszabb beszélgetésre. Rácz Géza elképzelhetőnek tartja, hogy ez az év lesz az utolsó, jövőre már nem nyitja ki galériáját.

Szabó C. Szilárd

Westel

Westel 900 GSM-Mobil Távközlési Rt.

A WESTEL 900 GSM Mobil Távközlési Rt.

SZEGED területére

35 év alatti

**FŐÁLLÁSÚ
ÜZLETKÖTŐ**

munkatársat keres.

Az alkalmazás feltétele: üzletkötői gyakorlat.

Jogosítvány és saját gépkocsi szükséges.

Az angol nyelv ismerete és üzletkötői múlt előny.

Fényképes önéletrajzokat várunk az alábbi címre:
Budapest, Pf: 434. 1519 **Jelige: Szegedi üzletkötő**

2890 TATA, FALLER JENŐ U. 9.

**TATAI CSERÉPIARI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**
TEL./FAX: (34) 382-963, TEL: (34) 382-088

**AKAR BIZTOS FEDELET?
VÁSÁROLJON TATAI CSERÉPET!**
RENDKÍVÜLI AKCIÓ MÁJUSBAN!

	Régi ár	Új ár
Hornyolt cserép	41,50 Ft	37,70 Ft
Körszelet "v" cserép	43,00 Ft	40,00 Ft

ÚJ TERMÉK!

Tatai zsindeley natúr	22,30 Ft
Tatai zsindeley piros	31,30 Ft

Az árak tartalmazzák az áfát, a raklap és a felrakás díját is.

**ÉRDEKLŐDJÖN GYÁRUNKNÁL VAGY
MEGYEI FORGALMAZÓINKNÁL!**

Májusi csempé- és padlólap-vásár a Csempediszkontnál

Egyes padlólapok, falcsempék kiárusítása
nagy engedménnyel
Ízelítőül:

Falcsempé				
Pireo Beige	20x25	I. o.	1590 Ft/m ² helyett	1290 Ft/m ²
Cannes Grey	20x25	II. o.	1390 Ft/m ² helyett	1120 Ft/m ²
Jerba Pergamon	25x33,3	II. o.	1450 Ft/m ² helyett	1090 Ft/m ²
Padlólap				
Ifaca Beige	33,3x33,3	II. o.	1490 Ft/m ² helyett	1250 Ft/m ²
So 2121	20x20	III. o.	840 Ft/m ² helyett	640 Ft/m ²
Cost. Beige	33x33	I. o.	1490 Ft/m ² helyett	1250 Ft/m ²
Nevada Liscio 30x30 (gránitlap)			1850 Ft/m ² helyett	1400 Ft/m ²
Amerikai PVC-padló (3,65 m széles)			990 Ft/m ² helyett	850 Ft/m ²

Üzletünkben még kaphatók
mosdók, WC, kádak

Nyugdíjasoknak, nagycsaládosoknak
5% engedményt adunk a nem akciós árakra!
Szeged, Bérkert u. 129. Telefon: 431-211/127, 06-30-438-343